

بایسته‌های آیین نگارش حقوقی و کیفری

با مقدمه: دکتر محمود عرفانی

مؤلف: علی حمزه پور

سرشناسه	حمزه پور، علی، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	بایسته‌های آیین‌نگارش حقوقی و کیفری/ مولف علی حمزه پور؛ با مقدمه محمود عرفانی.
مشخصات نشر	تهران : کمک آزمون، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۵۲ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۷۸۹-۶۴-۲ دوم؛ چاپ ۲۵۰۰۰۰ ریاک :
وضعیت فهرست نویسی	فبا
یادداشت	چاپ قبلی: انتشارات شریف، ۱۳۹۵.
یادداشت	چاپ دوم (اول ناشر).
موضوع	حقوق مدنی -- ایران
موضوع	Civil rights -- Iran
موضوع	حقوق -- ایران -- مطالب گونه‌گون
موضوع	Law -- Iran -- Miscellanea
موضوع	حقوق مدنی -- ایران -- دعاوی
موضوع	Civil rights -- Iran -- Cases
موضوع	آیین دادرسی جزایی -- ایران
موضوع	Criminal procedure -- Iran
موضوع	حقوق جزا -- ایران
موضوع	Criminal law -- Iran
موضوع	آیین دادرسی مدنی -- ایران -- فرمها
موضوع	Civil procedure -- Iran -- Forms, blanks, e
موضوع	دادرس (آیین دادرسی جزایی) -- ایران -- فرمها و پرسش‌نامه‌ها
موضوع	Complaints (Criminal procedure) -- Iran- For
شناسه افزوده	عرفانی، محمود، مقدمه نویسنده
رده بندی کنگره	۱۳۹۶، ۸۲، ۴۴۵۰۰، ۴۴۵۰۰
رده بندی دیویی	۳۴۶/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۴۷۴۷۱۳۹

نام کتاب: بایسته‌های آیین نگارش حقوقی و کیفری

مؤلف: علی حمزه پور

صفحه آرای: صفری

انتشارات: کمک آزمون

چاپخانه و صحافی: شریف

نوبت و سال چاپ: اول: ۹۶

شماریگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۸۹-۶۴-۲

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش: تهران، میدان انقلاب، خیابان آزادی، بعد از جمالزاده شمالی، ساختمان ۱۳۹، پلاک ۶۱ طبقه اول واحد ۱۱، تلفن مرکز پخش

۰۲۱۶۶۱۲۴۵۱۸-۰۲۱۶۶۱۲۴۵۳۱

یارب از دریای احسان و عطا
قطره ای ده مزرع خشک مرا
تا شود سرسبز و حرم زان گرم
گو که روزی زان زراعت برخوردارم

دیباچه:

اعلامیه حقوق بشر و شهروندی سال ۱۷۸۹ میلادی و قانون اساسی ۱۷۹۱ میلادی کشور فرانسه که جایگاه برجسته‌ای در تحولات قرن هجدهم به خود اختصاص داده‌اند، در پی ریزی حاکمیت ملی و انتقال قدرت تصدیق‌گرای از «پادشاه» به «شهروندان» نقطه عطف به شمار می‌روند. در حقیقت در پرتو نگاه جدید به مفهوم حاکمیت، «ارغایا» به مقام «شهروندی» ارتقاء پیدا کرده‌اند و در کنار تعهدات و وظایف از حقوق اجتماعی قابل حمایت بهره‌مند می‌شوند. از این رو قرن هجدهم میلادی نقش غیرقابل انکاری در عبور «جامعه اقتدارگرا» به «جامعه قانونگرا» ایفا می‌کند که از درون آن «جمهوری سوم فرانسه» سر بیرون می‌آورد. بعدها در مقدمه قانون اساسی سال ۱۹۵۸ م فرانسه که آغاز دوره جمهوری پنجم فرانسه است، به طور رسمی پیوستگی خود را به «حقوق بشر» اعلام می‌کند. از سوی دیگر، مجمع عمومی سازمان ملل متحد در تاریخ ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸ م «اعلامیه حقوق بشر» را پذیرفت. اعضای شورای اروپا، چهارم نوامبر ۱۹۵۰ کنوانسیون حفاظت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین را تصویب کردند. رفته رفته مفهوم «آزادی عمومی» هم به عنوان مطالبات شهروندان در برابر دولت عمومی قد علم کرده و با مجموعه «حقوق بشری» در هم آمیخت. از دل مفهوم «آزادی» عناصر کوچکتر و فرعی‌تری زاده شدند. از جمله آنها آزادی سیاسی، آزادی مطبوعات، آزادی تجمعات، آزادی دینی، آزادی آموختن و ... می‌باشد. گرچه خود آزادی در این مقاطع تاریخی اوج و حضیضی را تجربه کرد، لیکن این امر مانع از این نشد که «حقوق شهروندی» در اروپا رفته رفته جا باز نکرده و وارد ادبیات حقوقی نگردد.

حقوق شهروندی از جمله مفاهیم نوپدید است که به طور ویژه‌ای به بررسی عدالت توجه دارد و در نظریات اجتماعی، سیاسی و حقوقی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است. مقوله «آزادی» وقتی تحقق می‌یابد که همه افراد یک جامعه از کلیه حقوق مدنی و سیاسی برخوردار باشند و همچنین به فرصت‌های مورد نظر زندگی از حیث اقتصادی و اجتماعی دسترسی آسان داشته باشند. ضمن اینکه شهروندان به عنوان اعضای یک جامعه در حوزه‌های مختلف مشارکت دارند و در برابر حقوقی که دارند، مسئولیت‌هایی را نیز در راستای اداره بهتر جامعه و ایجاد نظم بر عهده می‌گیرند، و شناخت این حقوق و تکالیف نقش مؤثری در ارتقاء شهروندی و ایجاد جامعه‌ای بر اساس نظم و عدالت دارد. اسلام به عنوان یک دین فراگیر که به همه ابعاد زندگی بشر توجه نموده است، دستورات صریح و شفاف برای روابط اجتماعی انسان‌ها دارد و نه تنها به کمال معنوی انسان‌ها توجه نموده است بلکه به چگونگی ساختن جامعه‌ای نمونه نیز توجه دارد. از جمله

مسائل مهم حقوق شهروندی در اسلام توجه به کرامت انسانها به عنوان اشرف مخلوقات، ارزش حیات و زندگی افراد، برابری بدون توجه به نژاد، رنگ، پوست و ... هدفمند نمودن خلقت انسانها و بیهوده نبودن زندگی انسان می باشد.

کتاب حاضر تحت عنوان «حقوق شهروندی» توسط آقای علی حمزه پور وکیل دادگستری و حقوقدان با تجربه که سالها با قانون و مراجع قضایی و مردم در پرونده های مختلف حقوقی و جزایی سر و کار داشته و دهها مقاله علمی حقوقی از ایشان در نشریات مختلف به چاپ رسیده است، با توجه به مشکلات حقوقی موجود در جامعه که بیشتر ناشی از جهل به قانون می باشد را مطرح نموده و مباحث و دانستنی های حقوقی و انواع دادخواست های حقوقی در ابعاد مختلف، همچنین نظریات مشورتی قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۹۲ را به نحو مطلوبی بیان می کند.

در دنیای مدرن امروز شهروندان به اندازه ای که در ابعاد و جنبه های مختلف زندگی خود اطلاعات دارند، از حقوق و تکالیف قانونی خود آگاه نیستند. عدم آگاهی های مردم از مسائل قضایی و حقوقی در سطح جامعه موجب تشکیل روندهای قضایی غیرضروری، سردرگمی مردم در محاکم قضایی و در نهایت افزایش جمعیت کیفری زندانها شده است. لذا ارتقاء سطح آگاهیهای حقوقی مردم می تواند از بار دستگاه قضایی بکاهد و در وقت و هزینه های مردم نیز صرفه جویی شود. ما چه بخواهیم و چه نخواهیم، مسائل حقوقی در زندگی ما جریان دارد؛ و ممکن است روزانه با مسائل حقوقی مختلفی روبرو شویم. آموزش همگانی با تعامل همه سازمانها و همکاری رسانه ها، منصف می تواند تحول عظیمی در برطرف کردن مشکلات مردم ایجاد کند. بدیهی است دستگاه قضایی علیرغم تلاش، به تنهایی قادر نیست پاسخگوی کامل نیازهای مردم باشد. بر واضح است بحث پیشگیری حقوقی و تنهایی همیشه بهتر و موثرتر از درمان قضایی بوده و هزینه های کمتری نیز هم برای مردم و هم دستگاه قضایی به دنبال دارد. چه بسیاری مردمی که دعوای بی ثمر و بی نتیجه ای را در محاکم قضایی طرح می کنند از خسارت مادی و معنوی هزینه های گزافی را هم به خود و هم سیستم قضایی تحمیل می کنند. در صورتی که اگر از حقوق اولیه خود آگاهی داشته باشند، سعی می کنند از بروز مشکلات جلوگیری نمایند و یا در صورت بروز و حدوث مشکلات، حداقل امکان با گفتگو و مذاکره حل و فصل نمایند.

همانطور که می دانیم قوانین پس از تصویب در مجلس و تأیید توسط شورای نگهبان، به امضاء رئیس جمهور می رسد و برای اطلاع مردم از مفاد آنها، در روزنامه رسمی کشور منتشر می شود و طبق قانون ۱۵ روز پس از انتشار قانون مورد نظر، جهل به آن قانون رافع مسوولیت نیست و اشخاص حقیقی و حقوقی پس از این مدت زمان تعیین شده ملزم به رعایت مفاد این قانون می باشند. آگاهی مردم از قوانین حقوقی یک اصل ضروری است و برای اینکه این قوانین در مورد آنها اعمال شود لازم و ضروری است که از آنها اطلاع داشته باشند اما روزنامه رسمی کشور توان اطلاع رسانی برای آحاد جامعه را ندارد از طرف دیگر قوانین آنقدر پراکنده، متراکم و حجیم هستند که برای افراد عادی مشکل است که بتوانند اطلاعات

خود را از طریق روزنامه رسمی استخراج کنند. ضمن اینکه ادبیات بکار رفته شده در انشاء قانون بسیار سخت، کاملاً تخصصی و غیرقابل فهم برای عامه مردم است به همین منظور زمینه‌های لازم برای آموزش‌های حقوقی برای ارتقاء سطح آگاهی‌های مردم ایجاد گردیده است. ارائه مقالات، تهیه و تدوین کتاب‌های آموزشی و راهکارهایی از این قبیل برای افزایش آگاهی‌های مردم، موجب می‌شود اتحاد جامعه از حقوق و تکالیف خود آگاهی یابند و از بایدها و نبایدهای قانون مطلع شوند.

بدیهی است آموزش مردم در کشورهای پیشرفته از سالیان دور شروع گردیده و در هر کشور افراد عادی آن نیز تا حدود قابل قبولی اطلاعاتی به زبان ساده از کشور خود دارند. شایان ذکر است که قوانین ایران مانند قانون تجارت، قانون مدنی، ثبت، قوانین آیین دادرسی مدنی و کیفری و سایر قوانین در یک دوره درخشان، سال ۱۳۰۷ هجری شمسی و قبل از جنگ جهانی دوم، در کشور ما بوسیله حقوقدانان تحصیل کرد، عرفانه، سوئیس و بلژیک، که اکثر با فقه اسلامی نیز آشنایی کامل داشتند تهیه و تدوین و دستاوردهای حقوق غربی را نیز برای خدمت به کشور خود به یادگار گذاشتند. از جمله قانون مدنی که در آن عقود اسلامی مانند بیع، اجاره، مضاربه، مساقات، جعالة، رهن، حواله، وکالت، ازدواج و طلاق، ارث، وصیت و ... را از فقه اسلامی گرفته و اگر قوانین و موضوعاتی در فقه بیان نشده است، همانند تابعیت را از حقوق کشورهای اروپایی به نفع احسن به قوانین داخلی اضافه نموده اند. به عنوان مثال ماده ۱۰ قانون مدنی که بیان می‌دارد: «بر دادگاه هر موضوعی نسبت به کسانی که آن را منعقد نموده اند در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد نافذ است». این قانون از ماده ۲ قانون مدنی سوئیس و ماده ۶ قانون مدنی فرانسه الهام گرفته و دست حقوقدانان را برای انعقاد قراردادهای داخلی و بین‌المللی باز گذاشته است. زیرا بر اساس آن می‌توان عقد بیع، اجاره، بیعه درایی، حمل و نقل هوایی، بیمه جنگی و تجارت الکترونیکی و غیره را تنظیم نمود.

کتاب پیش رو سعی دارد امور پر کاربرد که در زندگی روزمره با آن سروکار داریم را به زبان ساده به مخاطب ارائه نماید. واژه‌ها و مفاهیم را تعریف کرده و انواع دادخواست‌هایی که ممکن است نیاز زندگی ما باشد را بیان کرده است تا خدمتی در راه پیشگیری از وقوع جرم، آگاهی از حقوق و نیازمندی‌های حقوقی مردم عزیز انجام داده باشد. امیدوارم این تلاش و قدم و قلم گره‌ای از نیازمندی‌های شما را نباشد و اثر نگارنده فراهم آورد.

دکتر محمود عرفانی

استاد بازنشسته دانشکده حقوق دانشگاه تهران

دکتر دولتی حقوق از دانشگاه پاریس

۱- مباحث و دانستنی های حقوقی

۸	نحوه برخورد و رفتار در محیط دادسرا
۱۱	منشور حقوق متهم
۲۲	منشور حقوق گواه
۲۴	آشنایی با اصطلاحات حقوق کیفری
۲۸	تعرض قانونی به آزادی های فردی
۳۱	جرایم قابل گذشت و جرائم غیر قابل گذشت
۳۴	کفالت در امور کیفری
۳۶	بازداشت غیر قانونی توسط مأمورین
۳۷	خودداری از کمک به مصاحبه
۳۹	حدود مسئولیت اطفال و نوجوانی رسیدگی به جرایم اطفال
۴۲	سرقت و مسائل مربوط به آن
۴۷	مال مسروقه را چگونه مسترد کنیم
۵۰	خیانت در امانت
۵۳	هتک حرمت و افترا
۵۷	رشاء و ارتشاء
۵۹	آشنایی با حکم و قرار های دادگاه
۶۵	آشنایی با مراجع خاص
۶۸	مسئولیت پزشک نسبت به صدمات ناشی از معالجه
۷۲	ضرب و جرح عمدی و شرکت در منازعه
۷۸	آشنایی با تعزیرات حکومتی مربوط به کالا و خدمات
۸۲	چگونگی احتساب دیه در سال ۹۴
۸۴	آشنایی با دادگاههای عمومی
۸۷	صلح و سازش در دعاوی کیفری و حقوقی
۹۱	قرار داد حمل و نقل و مسئولیت متصدیان حمل و نقل
۹۲	دانستنی های آپارتمان نشینی
۹۷	امور راجع به امین
۱۰۰	از وصیت بیشتر بدانیم

۱۱۵	 عقد هبه و امور مربوط به آن
۱۱۸	 آشنایی با ارث
۱۲۵	 فرزند خواندگی
۱۳۸	 چگونگی طرح دعوی در دیوان عدالت اداری
۱۴۰	 شروط ضمن عقد ازدواج
۱۴۵	 عقد وقف
۱۴۹	 آشنایی با کمیسیونهای پزشکی تامین اجتماعی
۱۵۸	 چگونگی انجام معاملات در بنگاههای مشاورین املاک
۱۶۶	 وظائف و اختیارات مجلس شورای اسلامی
۱۶۹	 آشنایی با کمیسیون اصل ۹۰
۱۷۲	 حقوق مسافران در صورت لغو یا تأخیر پرواز
۱۷۴	 منشور حقوق دانش آموزان
۱۷۹	 منشور حقوق بیمار
۱۸۳	 کمیسیون ماده ۱۰۰ شهرداری
۱۹۰	 نقش و کاربرد کمیسیون ماده ۵ شهرداری
۱۹۲	 آشنایی با کمیسیون ماده ۷۷ شهرداری
۱۹۴	 ۲- نمونه دادخواستهای مربوط به روابط موجر و مستاجر
۲۱۰	 ۳- دادخواست های مربوط به موضوعات مدنی
۲۳۷	 ۴- نمونه انواع دادخواست های خانوادگی
۲۶۰	 ۵- نظریات مشورتی قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
۳۴۰	 ۶- مفاهیم وارثان حقوقی